

школі особливе місце має зайняти творча діяльність дітей. Вона цінується за те, що учні самі відкривають щось красиве та нове для себе в світі мистецтва.

Важливо пам'ятати, що молодші школярі прагнуть, щоб результати їх роботи були оцінені та помічені оточуючими. Найбільше вони реагують на оцінку вчителя, своїх товаришів, однокласників, батьків, братиків та сестричок. Завдання вчителя мистецтва полягає в тому, щоб не тільки навчити, а й надати можливість дітям проявити себе, продемонструвати свої вміння, навички в різних видах творчої діяльності. Доцільно проводити інтегровані мистецькі уроки: урок-вікторину, урок-подорож, урок-картинну галерею, урок-інтерв'ю, урок-театр, міні-виставки, міні-концерти в класі, родинні свята, зустрічі з художниками та майстрами, на яких кожен мав можливість долучитися до мистецтва, проявити себе, презентувати свої роботи та почути схвальну оцінку своїх досягнень.

Таким чином, естетичний смак є однією з найважливіших характеристик особистого становлення, що відбиває рівень самовизначення кожної окремої людини. Естетичний смак – здатність молодших школярів до індивідуального відбору естетичних цінностей, а тим самим до саморозвитку і самовиховання. Естетичний смак є своєрідним почуттям міри, вмінням знаходити необхідну достатність в особистому ставленні до світу культури і цінностей. Наявність естетичного смаку проявляється як відповідність внутрішнього і зовнішнього, гармонія духу і соціальної поведінки, соціальної реалізації особистості. Виховання естетичного смаку молодших школярів залежить не тільки від педагогічних умов, створених на уроках мистецтва, але й спонукає вчителя до використання цікавих методів, прийомів, інтегрованих творчо-ігрових завдань.

Література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова освіта. – 2011. – № 18 (594). – С. 5– 39.
2. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І.В. Руденко. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.
3. Сулаєва Н. Мистецька гра в початковій школі / Н. Сулаєва // Шлях освіти. – 2000. – №1. – С. 31.
4. Шмагало Р.Т. Образотворче мистецтво. 1-4 класи : програма для ЗОНЗ // Збірник програм ЗОНЗ / Р.Т. Шмагало, Ж.С. Марчук, І.Г. Вачкова, О.В.Чорний, М.В. Гнатюк. – К.: Вид. дім «Освіта», 2013.

**А. Перевертень,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник–канд. пед. наук, доцент І.Г. Барановська**

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Розвиток української держави зумовлює необхідність виховання нового типу особистості з високим рівнем духовності і культури, спроможної самостійно приймати нестандартні рішення, здійснювати вільний вибір, творчо мислити, гнучко реагувати на зміни обставин і самій їх творити. Цим параметрам відповідають творчі якості людини, які мають стати предметом цілеспрямованого виховання і розвитку. Якраз через це стратегічним завданням, визначеним Державною національною програмою «Освіта» (Україна ХХІ ст.), є створення умов для реалізації та самореалізації особистості в освітньому процесі. Це вимагає переходу від директивної до особистісно-зорієнтованої моделі навчання й виховання, що націлює на пошук нових шляхів і засобів, які забезпечуватимуть розвиток внутрішніх можливостей учнів, їхніх потреб, інтересів, творчих здібностей.

Проблема творчих здібностей є однією із важливих у психолого-педагогічних дослідженнях. Зміна освітньої парадигми зумовлює необхідність переосмислення сфери виховання творчої особистості засобами мистецтва та розробку ефективних умов, оптимальних методик і технологій, що відповідають сучасним методологічним та теоретичним засадам.

Ґрунтовних досліджень вимагає проблема формування творчих здібностей в умовах суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників навчально-виховного процесу, що переорієнтовує викладання із авторитарного керування музичною діяльністю учнів на гнучке стимулювання процесу учіння з елементами творчої самостійності.

Таким чином, у процесі розв'язання проблеми формування творчих здібностей молодших школярів виникає ряд суперечностей: між метою і завданнями інноваційної системи гуманітарної освіти та традиційним змістом і технологіями викладання предметів художньо-естетичного циклу в початковій школі; між значним творчим потенціалом музичного мистецтва і недостатньою його реалізацією в існуючій навчально-виховній практиці.

Принципові положення теорії здібностей, зокрема співвідношення біологічного і соціального у здібностях, їх структура, філо- і онтогенез, можливості й закономірності їх формування й розвитку розкриваються у дослідженнях М.С. Демчишина [2], В.Н. Козленко [4], О.М. Лазаревська та С.І. Науменко [5], К.В. Стецюк [6] та ін.

Мета статті – розкрити особливості музичного мистецтва як засобу активізації творчого потенціалу молодших школярів.

Ігрова діяльність для школярів зберігає своє значення як найбільш доступна і природна форма діяльності, що усуває авторитарність у стосунках учителів і учнів, створює особливу атмосферу інтересу, емоційного піднесення. Народні ігри-драматизації є віками перевіреним засобом виховання підростаючого покоління. В більшості таких хороводних ігор пісня, діалог, рухи органічно взаємопов'язані між собою. Крім того, ігри розвивають і загартовують дітей фізично, ознайомлюють їх з тими чи іншими трудовими процесами, вчать спостережливості, кмітливості. Ігри-драматизації є до того ж формою «незацікавленого спілкування», «спілкування заради спілкування», яке

в процесі історичного розвитку набувало самостійної цінності для людської особистості і стало загальнонародним надбанням. Спілкування в цьому випадку є одночасно і самоствердженням особистості, своєрідним визнанням її іншими членами колективу. В таких іграх зміцнювалась дисципліна, загартовувалась воля, досягалось взаєморозуміння та взаємодопомога між учасниками колективних дій, виховувалися норми та правила поведінки, розроблялись форми діалогу в різних життєвих ситуаціях, у дітей формувалися жвавість і безпосередність. Це насамперед, ігри землеробської тематики, які в слові й пластиці відтворюють сівбу, вирощування, догляд, збирання, обробку польових та городніх культур. Прикладів таких хоровадних ігор можна навести багато: «Мак», «А ми просо сіяли», «Ой на горі льон» та інші.

Українську народну творчість слід не просто вивчати, а опановувати, навчитись з її допомогою висловлювати своє розуміння явищ навколишньої дійсності. Практичне освоєння фольклору, створення інтелектуального та естетичного фону, який передує розучуванню пісні-гри, залучає всіх учасників до творчої реалізації, у ході якої розкривалися здібності кожного учня.

Також можна використовувалися пісні сучасного професійного композитора Е.Б. Бриліна, які створені відповідно до вимог нової програми «Музика», затверджена Міністерством освіти і науки України. Програма поєднує виконавську та різні форми творчої роботи з учнями, що створює умови для проведення цілісності уроку музики як уроку мистецтва. Збірник пісень для школярів присвячується актуальним питанням виховання культури поведінки як важливої педагогічної проблеми. Основу текстів пісень складають вірші, які увійшли до методичного посібника С. Мельничука та Т. Довгої «Виховання поведінки молодших школярів». Матеріал даного посібника розміщений згідно програми з виховання культури поведінки школярів, що містить чотири розділи: правила поведінки у школі; правила поведінки вдома; правила поведінки на вулиці; правила поведінки в громадських місцях.

Більшість сюжетів пісень мають жартівливий, гумористичний характер, тому вони легко сприймалися школярами і з інтересом виконувалися. Музично-поетичний матеріал дозволяє використовувати різні форми творчої інтерпретації – в сольному та ансамблевому виконанні, у вигляді інсценізацій чи театралізованого дійства, а також може включатись як ілюстрація до тематичних бесід і лекцій-концертів.

На уроках музики застосовуються творчі рольові ігри з музичними інструментами, через які відбуваються навчальні функції, що з кожним наступним класом ускладнюються і зростають. Розвиток пам'яті, слуху, ритмічності, відчуття краси, гармонії і мелодії – все це створює атмосферу невимушеності та емоційного відгуку. Наприклад, вивчаючи тему «Оркестр», учитель знайомить дітей з оркестровими інструментами, проводить музичну бесіду, що супроводжується відео презентацією, яка допомагає розкрити звукові характеристики та особливості групи ударних інструментів. Учитель: Одним із найвеселіших українських інструментів є бубон. Він так гарно відбиває ритм веселих мелодій, що його просто неможливо не запросити на

весілля. Спробуємо уявити собі, що ми весело вибиваємо на бубні. А зараз пропоную вам пограти на барабанах. Інструмент цей поважний, голосистий завдяки повітрю, яке знаходиться між його туго натягнутими шкірами, має звук об'ємний та компактний: «Бум, бум!». Інструмент, на якому хотіли навчитися грати малесенькі вітерці, – брязкальця. Чарівний передзвін їхніх камінців, що знаходяться в середині кульок, супроводжує навіть класичні твори, які виконують оркестри.

Цікава і корисна творча гра супроводжувати на дитячих музичних інструментах пісню або твір під час слухання музики. Створюючи колективними зусиллями партитуру акомпанементу, бажано враховувати наступне: а) сильні долі виконувати яскравіше, слабкі – тихіше; б) можна іноді заповнити акомпанементом паузу в мелодії; в) коли музика розвивається й наближається до кульмінації, доцільно не лише посилити звучання, а й ускладнити супровід; г) змінюючи супровід у кожній частині твору, можна показати його форму.

Можливі різні варіанти застосування дитячих музичних інструментів на уроках. Наприклад, учитель каже: «Перший ряд сьогодні буде оркестром». Важливо, якому саме рядові доручити це, адже бути оркестрантами хочуть усі діти. З одного боку, можна вибрати тих, хто краще поводить себе, адже оркестранти – люди дисципліновані й акуратні (виховний момент). З іншого боку, можливо, саме гра в оркестрі й буде чинником, що дисциплінує. Крім того, можна доручити грати на будь-якому інструменті тільки одному учневі (кожному по черзі). Учитель, спостерігаючи за школярами, визначає, кому можна доручити грати на звуковисотних інструментах, а кому поки що на шумових (або однозвучних).

Творча активність неможлива без пізнавальної активності учнів на уроках музики, яка полягає не лише в їхній діяльності (виконанні навчальних вправ, розспівок), а й у самостійності мислення учнів, розвитку їх творчої думки, спостереженні під час творчого самовиявлення.

Таким чином, активність у навчанні є не просто діяльним станом школяра, але й якісним показником цієї діяльності, в якому проявляється особистість самого учня з його відношенням до змісту, характером діяльності, його потребами і мотивами, прагненнями, інтересами і нахилами. Необхідність формування творчої активності школярів визначається специфікою уроку музичного мистецтва. Тому для того, щоб привести творчий потенціал, що закладений в кожній людині в активний, діючий стан, необхідно створювати умови для того, щоб життєдіяльність учнів змогла стати життєтворчістю. Останнє педагоги визначають як найважливіше і актуальне завдання вчителя музики.

Література

1. Виготський Л.С. Уявлення і творчість в дитячому віці. К., - 2007. - С. 11-12.
2. Демчишин М.С. Формування музичного мислення школярів. - К.: Просвіта 2014. - 98 с.

3. Коваленко Т.В. До питання про творчу активність особистості. Збірник статей. - Ч. II. - Полтава: 2017. - С. 115-117.
4. Козленко В.Н. Формування творчої особистості учня / В.Н. Козленко // Рідна школа. - 2009. - № 5. - С. 17-18.
5. Лазаревська О.М., Науменко С.І. Творчість дитини і музичне виховання // Початкова школа. - 2014. - №11. - С. 16-18.
6. Стецюк К.В. Розвиток музично-творчих здібностей як педагогічна проблема // Технологія навчання дорослих: зміст, структура, основні характеристики: Матеріали науково-практичної конференції / Ред. кол.: С.Я. Харченко, Є.М. Хриков, О.І. Кравченко. - Луганськ: Альма-матер, 2015. - С. 34-40.
7. Теплов Б.М. Проблема індивідуальних відмінностей. - К., 2011. –С 10.

Б. Підпригора
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
Імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – доцент М.В. Вацьо

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Постановка проблеми. Повноцінний духовний світ людини починає формуватися ще з раннього дошкільного дитинства. Найважливішим критерієм внутрішнього світу є наявність естетичних почуттів. У молодшому шкільному віці у дітей активно формуються художні смаки, любов до різних видів мистецтва, емоційна чуйність, які закладають фундамент естетичного смаку.

Формування естетичних почуттів у молодших школярів займає важливе місце в навчальному процесі, так як починаючи з молодшого шкільного віку, коли закладаються основи естетичних і моральних цінностей, формуються емоційна і духовна сфери дитини, його «почуття гармонії».

Аналіз попередніх досліджень. Видатні педагоги Л. Волович, І. Долецька, М. Каган, В. Розумний, Є. Квятковський, А. Макаренко, О. Семашко, В. Сухомлинський зробили значний внесок у розробку теорії формування естетичних почуттів; психологи: І. Бех, Л. Виготський, В. Моляко, В. Роменець та інші. У наш час досліджуваною проблемою займаються такі вчені як: М. Вацьо, Л. Коваль, Г. Тарасенко, Г. Шевченко, А. Щербо та ін. Педагогічні аспекти сприймання музичних творів та формування музичних здібностей висвітлено у працях О. Костюка, В. Остроменського, О. Рудницької. Велику кількість методичних порад, розробок, які стосуються форм і методів музично-естетичного виховання, знаходимо у публікаціях Г. Ригіної, О. Ростовського, Л. Хлебнікової, Г. Шевченко.

Мета статті – є розкриття значення музичного мистецтва у формуванні естетичних почуттів молодших школярів.